

נפש החיים/שער ב/פרק ו

כמו שענין הבור וקיום נשמת האדם בגופו. הוא ע"י אכילה ושתייה. ובלתם תפרד ותסתלק מהגוף. כן חיבור עצמותו ית' אל העולמות שהן סוד האדם הגדול. כדי להעמידם ולקיימם ולא תגעל נפשו אותם. גזרה רצונו ית' שיהא תלוי בעסק התורה ומעשי המצות ועבודת התפלה של עם סגולה. ובלתם היה הוא יתברך מסלק עצמותו ית' מהם. וכרגע היו חוזרים כלם לאפס ואין. ולכן ארז"ל (בתענית) דף ג: (מ"ד כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם כו' כשם שא"א לעולם בלא רוחות כך א"א לעולם בלא ישראל.

והוא שאמרו בויקרא רבה סוף פ"ד ברכי נפשי את ה' גו' וכי מה ראה דוד להיות מקלס בנפשו להקב"ה. אלא אמר הנפש הזו כו' הנפש הזאת אינה אוכלת בגוף והקב"ה אין לפניו אכילה כו'. וכן אמרו בסגנון זה במדרש תהלי' מזמור ק"ג ומה הנפש אינה אוכלת ואינה שותה כך הקדוש ברוך הוא אינו אוכל ואינו שותה. בהזכרים אכילה ושתייה יותר משאר ההנאות. השמיעונו זה הענין הנ"ל. והוא שהגם שהנפש עצמה לא אוכלת ולא שותה. עכ"ז הרי כל עיקר חיבור הנפש עם הגוף כאחד וקיומו מספר ימיו הקצובים. הוא תלוי ע"י המאכל ושתיית הגוף. כן הענין. עם כי ודאי שלעצמות אדון יחיד א"ס ב"ה אינו נוגע ח"ו שום מעשה המצות ותורה ועבודה כלל ולא אכפת ליה כלל כמ"ש כך הקב"ה אינו אוכל ואינו שותה. וכמש"ל בהמאמרים הנז' בפ"ה. אמנם כל עיקר ענין התחברותו ית' אל העולמות שמסודרים כאחד כתבנית אדם בכל הפרטים ואברי האכילה כולם. גזרה רצונו יתברך שיהא תלוי במעשיהם הטובים של עם קדושו. שהן המה ענין אכילה ושתייה אל העולמות להעמידם ולקיימם ולהוסיף כח קדושתם ואורם ע"י התחברותו ית' אליה' כראוי כפי הרצון העליון ית"ש. הכל לפי רוב המעשה של עם סגול' שהמה המתקנים ומאחדים העולמות שיהו ראויים לקבל שפעת האור ותוספת קדושתו ית' כענין המזון שהוא מוסיף כח בגוף ומעדן אותו.

נפש החיים/שער ב/פרק ז

וזהו מאמרם ז"ל (ב"ק נ' ע"א) (כל האומר הקב"ה ותרן הוא יותרון חייה אשר לכאורה נפלאה. וכבר נתבאר קצת למעלה בשער א' פרק י"ב. ולדברינו כאן הענין יותר מבואר בטוב טעם שאינו ע"ד הנקימה ח"ו. אלא שכמו שמטבע האדם שאם יאכל מאכל שבטבעו הוא מקלקל ומזיק לגופו יזיק לו אותו המאכל או גם יחלה ממנו ואם סם המות הוא ימות ממנו ובעצמו נתחייב בנפשו. כן הוא בענין העונות של הנפש החוטאת ח"ו כיון שכן קבע הוא ית' ברצונו טבע סידור מצבם ועניניהם של העולמות שמעשי האדם הטובים או רעים ח"ו הם כענין מאכל ומזון להם. אין שייך ותרנות בזה. והוא מוכרח להריק לכלוך הטומאה שהגביר בעונו בהעולמות ע"י א' מב' התקונים הנ"ל:

ועתה תחזה ובין תבין ענין התוספת ורבויה ברכה ומה רב עוצם צורך עבודתנו הקדושה בכללה אל עצמות קיום העמדת העולמות ולהמשיך ולהשפיע בתוכם רב ברכות ותוספת קדושה. מצד התחברות עצמותו ית' אליהם כפי הרצון העליון ית"ש כענין האכילה והמזון כנ"ל. וזהו רצונו וכבודו ית' מטעם כמזכיר אתו ית"ש אשר אין ביכולתנו להשיג: וראוי לכל איש מעם הקדש אשר לבו חרד שיהיו מעשיו רצוים לפניו ית'. לצרף זאת המחשבה וטוהר הכוונה הרצויה. בעסק התורה. ומעשי המצות כולם להמשיך ולהוסיף ע"י אותו המזון קדושה ואור חדש בהעולמות:

נפש החיים/שער ב/פרק יג

והעצה היעוצה על זה. הוא כמו שאמר המגיד להב"י באזהרה ב' שביריש הספ' מגיד מישירים ז"ל. ליוזר מלחשוב בשעת תפלה בשום מחשבה אפילו של תורה ומצות כי אם בתיבות התפלה עצמם. דוק בדבריו שלא אמר לכוון בכוונת התיבות. כי באמת בעומק פנימיות כוונת התפלה. אין אתנו יודע עד מה. כי גם מה שנתגלה לנו קצת כוונות התפלה מרבתינו הראשונים ז"ל קדישי עליונים. ועד אחרון הרב הקדוש איש אלקים נורא האריז"ל. אשר הפליא הגדיל לעשות כוונות נפלאים. אינם בערך אף כטפה מן הים כלל נגד פנימיות עומק כוונת אנשי כנ"ה מתקני התפלה. שהיו ק"כ זקנים ומהם כמה נביאים. וכל מבין יבין. דלא איתי אנש על יבשתא שיוכל לתקן תקון נפלא ונורא כזה. לכלול ולגנוז במטבע תפלה קבועה וסדורה בנוסח א'. התקונים של כל העולמות עליונים ותחתונים וסדרי פרקי המרכבה. ושכלל פעם שמתפללין יוגרם תקונים חדשים בסודר העולמות והכחות והמשכת מוחין חדשים אחרים. שמעת שתקנוה עד ביאת הגואל ב"ב לא היה ולא יהיה שום תפלה בפרטות דומה לחברתה שקודם לה ואחריה כלל. דלבושין דלביש בצפרא לא לביש ברמשא ודלביש ברמשא כו' כמ"ש בתקונים תכ"ב. וכן כל יום לחבירו שלפניו ואחריו. ולכן ארז"ל (ל' תגיגה ט' ע"ב וברבה במדבר פ"ט (מעוות לא יוכל לתקון זה שביטל ק"ש כו' או תפלה כו'. וכמ"ש באורך בפע"ח פ"ז משער התפלה ע"ש והוא בלתי אפשר אם לא ע"י הנבואה העליונה ורוח קדשו ית' אשר הופיע עליהם הופעה עצומה בעת תקון נוסח מטבע התפלה והברכות. שם הוא ית"ש בפיהם אלו התיבות ספורות וגנוזות בתוכם כל התקונים. לזאת מי הוא אשר עמד בסוד ה' על עומק כוונתו ית"ש. איזה דרך ישכון אורה של כל תיבה פרטית מהם:

אלא העיקר בעבודת התפלה. שבעת שהאדם מוציא מפיו כל תיבה מהתפלה. יצייר לו אז במחשבתו אותה התיבה באותיותיה כצורתה ולכוין להוסיף על ידה כח הקדושה שיעשה פרי למעלה להברות קדושתם ואורם. כמש"ל בפ"י שלכן נקראת התפלה דברים העומדים ברומו של עולם שכל תיבה בצורתה ממש היא העול' למעלה מעלה כל אחת למקור' ושרשה לפעול פעולות ותקוני' נפלאים. והיא סגולה נפלאה בדוק ומנוסה למרגילים עצמם בזה. לבטל ולהסיר מעליו בזה כל מחשבות ההבלים הטורדות ומניעות טהרת המחשבה והכוונה. וכל אשר יוסיף הרגלו בזה. יתוסף לו טהרה במחשבתו בתפלה. והיא כוונה פשוטית:

הגהה: והגם שהלכה פסוקה בש"ס שתפלה נאמרת בכל לשון. היינו לצאת ידי מצות תפלה כמו שנתבאר לעיל סוף ש"א שבכל המצות ואפי' מצות תפלה שנקראת עבודה שבלב. עכ"ז עיקרן לעכובא הוא חלק המעשי שבהן. אמנם למצוה מן המובחר ודאי צריך לצרף גם טוהר המחשבה וכוונה שלימה. ולפי גודל טוהר הכוונה כן תגדל מעשה המצוה ובפרט עבודת הלב שבתפלה. עם כי מי שהתפלל בכל לשון יצא י"ה. אבל אין ערוך למי שמתפלל בלה"ק באלו התיבות דוקא העומדי' ברומו של עולם ומדבק כל כחותיו בהם:

נפש החיים/שער ב/פרק יד

אמנם ביאור הכתוב הנ"ל בתחלת דברינו ולעבדו כו' ובכל נפשכם. שעבודת התפלה השלימה צריכה שתהיה עם הנפש. הוא ענין גדול ליודעים ומביני' קצת. וכאשר יתמיד האדם תפלתו בזאת המדרגה שיתבאר א"ה. יתוסף לו טהרה על טהרתו. כי מצינו בכמה מקומות במקרא ובדברי רז"ל שהתפלה נקראת בשם

באמת שבדברו עתה אותו הדבור הקדוש של איזה חיבה מנוסה התפלגה. תהא נפשו יוצאת מהגוף לגמרי ותתעל' להתדבק כביכול בו ית"ש. ז"ש כאן ולעבדו כו' ובכל נפשכם. וכן מ"ש חנה ואשפוך את נפשי לפני ה'. והוא מבואר. וכן י"ל מאמרם ז"ל (בתענית) דף ת. (אין תפלתו של אדם נשמעת א"כ משים נפשו בכפו. היינו להעלות ולדבק בתפלתו את נפשו למעלה. וכפו פי' שרשו מלשון וכפתו לא רעננה) איוב. טו.)

הגהה: כמ"ש רבינו יונה ז"ל פ' א"ע כ"ה ב' בענין המתפלל צריך שיתן עינו למטה ולבו למעלה ז"ל הק' שם כלומר שיחשו' בלבו כאלו עומ' בשמים ויסיר מלבו כל תענוגי ע"הו וכל הנאו' הגוף. כענין שאמרו הקדמונים כשתרצה לכיין פשוט גופך מעל נשמתך. ולאחר שיגיע לזו המחשב'. יחשוב גם כן כאלו הוא עומד בבהמ"ק שהוא למטה מפני שעי"ז תהיה תפלתו רצויה יותר לפני המקום מפי מורי הרב נרו. עכ"ל ר"י. ומודעת שהר"י היה תלמיד קדוש ה' הרמב"ן ז"ל. ודבריו הן המה דברי הרמב"ן ז"ל כפ' אחרי בפסוק את משפטי תעשו וגו'. וז"ל שם והעוזבים כל ענייני עוה"ז ואינם משגיחים עליו כאלו אינם בעלי גוף. וכל כוונתם ומחשבתם בבוראם בלבד. כאשר היה הענין בחנוך ואליהו בהדבק נפשם בשם הנכבד יחיו לעד בגופם ובנפשם. וזהו ו"כ מה שהביא ר"י בשם הקדמונים פשוט גופך מעל נשמתך. היינו שכ"כ יהיה הגוף וענייניו ותענוגיו נבזה בעיניו נמאס. עד שיהא לו תשוקה עצומה להשליך נפשו מגד ושתהא כל תשוקת נפשו בבוראו ית"ש כאלו אינו בעל גוף אלא כא' מצבא המרו' המשמשי' במרום מופרשי' ומובדלי' מכל ענייני עוה"ז. וזהו כוונת ר"י ז"ל שיחשוב בלבו כאלו עומד בשמים. היינו שירגיש בעצמו שנתבטלו אצלו כל הרגשות הגוף שהו' עפר מן האדמה. וכל הרגשותיו יהיו בעיני הנפש לקשרה בשרשה בשמים באהבה רבה. עד שאם היו מעמידים נגד עינו איזה תענוג מתענוגי עוה"ז שנפשו של אדם מחמתן. היה מואס בה תכלית המיאוס ושנאה. וזהו אוהבי ה' שנאו רע. וזהו הללו את ה' מן השמים הללוהו במרומים.

עולת רא"ה

אין התפילה חפצה לשנות שום דבר בא-לוקות שהיא מקור הנצחיות ואינה בגדר ההשתנות, - אלא להתעלות עם כל השנויים החלים על הנפש, ועל כל העולם כולו במידה שהנפש קשורה בו, אל הרוממות הא-לוקית. היא מדברת בענין הא-לוקי שהיא כוספת אליו כפי מידותיה - בחופש גדול, ובחופש זה מתגלה לה אורה ואמתה. היא מדברת אל ד', כאל מלך מושל העלול להשתנות, כאל אב המוכן לשינויים, כאל צדיק ונדיב המוסיף צדקה ונדיבות ע"י התעוררות מרוח אחר, מפני שכשהיא חפצה להתעלות אל הא-לוקות הרי היא כבר מתעלה ברצונה, ורצונה הוא כל עצמות הווייתה.

????

“אין התפילה חפצה לשנות שום דבר באלוהות, אלא לשנות דמותו של המתפלל. ושינוי זה, הוא המפתח לשינוי יחסו של ריבון העולמים אליו.” אין בכוחם של האדם והתפילה לשנות את רצון ה', אלא בכוחה של התפילה לשנות את הבן אדם. הפועל "התפלל" הוא בבניין "התפעל" המורה על פעולה שפועל האדם על עצמו. תפילה אינה אמירה קוסמת שפותחת שערי שמיים אלא עבודה בשורשו של הבן אדם, תיקון בעומק, שלב אחר שלב. כולנו יודעים שקשה מאוד לבן אדם להשתנות, בעבודה הזאת קל מאוד להתחלש. תפילתך עדיין לא נענתה? חזק ויאמץ לבך ותמשיך להתפלל, תמשיך בעבודה העמוקה הזאת!

????

לפני שהאדם מתחיל להתפלל עליו לדעת כי אינו שואף לשנות את ה' ואת גזרותיו אלא לקרב את עצמו לאלוקים. "אין התפילה חפצה לשנות שום דבר באלוקות" (שהרי אלוקים אינו בר שינוי), אלא התפילה רוצה "להתעלות עם כל השינויים החלים על הנפש". (הדרכת התפילה וחלקיה, אות א)

נפש. כי כמה הלכת' גברותי בעיקרי התפלה איכא למשמע מקראי דחנה. וכתוב בה ואשפוך את נפשי לפני ה'. וכתוב ברכי נפשי את ה'. הללי נפשי את ה'. וז"ל בפ"ק דברכות) דף ה:(אמרו שנים שנכנסו להתפלל וקדם א' מהם להתפלל ולא המתין את חבירו ויצא טורפין לו תפלתו בפניו. שנאמר טורף נפשו באפו וגו'. פרש"י לך אומר אשר גרמת לך לטורף את נפשך בפניך ומה היא הנפש זו תפלה כמו שנא' ואשפוך את נפשי כו'. והענין שעבודת התפלה היא במקום עבודתו הקרבן וכמו שענין הקרבן היה להעלות נפש הבהמה למעלה. וכל עיקר הכפר' היה תלוי בזריקת הדם הוא הנפש. וכן הקטרת האמורים עיקרם היה לכוונת העלאת הנפש. כן עיקר ענין התפלה הוא. להעלות ולמסור ולדבק נפשו למעלה. כי כח הדבור של האדם נקרא נפש כמ"ש ויהי האדם לנפש חיה ות"א לרוח ממללא. וכן נראה לעין שבכל דבור שהאדם מוציא מפיו. יוצא מפיו רוח והבל הלב. והדבור הוא עיקר נפש האדם שזה יתרון האדם מן הבהמה. א"כ כל חיבה היוצאת מפי האדם היא כח וחלק מנפשו:

ועי' פע"ח פ"ה משער התפלה. ומעת שבעונינו נפסקה עבודת בית קדשינו לא נשארה רק עבודת התפלה במקומה. שגם היא סגולתה לקשר ולייחד העולמות עד לעילא לעילא בא"ס ב"ה. כמבואר במקומות רבות בזוהר. ויותר מפורש בפ' ויקהל) ח"ב ריג, ב (כד פלה למארי' בצלותא אדבק רעותיה כנורא בגחלתא ליחאד אינון רקיעין תתאין דסטרא דקדושה לאעטרא לון בשמא חדא תתאה. ומתמן ולהלאה ליחאד אינון רקיעין עלאין פנימאין למהוי כלהו חד כו'. ובעוד דכומי' ושפוותי' מרחשן. לבי יכוין רעותי' יסתלק לעילא לעילא ליחאד כלא ברזא דרזין דתמן תקיעו דכל רעותין ומחשבין ברזא דקיימא בא"ס. וכמבואר בפע"ח שכל עיקר כוונת ענין התפלה מראשיתה עד אחר העמידה. הוא תיקון העולמות והתעלותם ממטה למעלה להתקשר ולהתכלל כל א' בהעולם שעליו לעילא לעילא עד א"ס ב"ה. וע"ש פ"ד ופ"ה ופ"ו ופ"ז משער התפלה הענין בכללות. ועי' ברע"מ ריש פ' עקב שזהו החילוק בין ברכות המצות והנהנין לברכות התפלה. שברכות המצות והנהנין הם המשכת השפע לארקא ברכאן מלמעלה למטה. אבל ברכות התפל"ה הם תיקון העולמות עצמן והתעלותם והתקשרות כל עולם בעולם שמעליו. ועי' בפע"ח ריש שער הברכות ובריש פ"ג שם. (ומ"ש עוד שם ברע"מ מעילא לתתא. היינו המשכת השפע ממעלה למטה אחר העמידה. וגם זה הוא מצד שחוזרים ומעלים את העולמות כל א' בשלמעלה הימנו. כמ"ש בפע"ח בספ"ה משער התפלה ובריש שער הקדישים במ"ב ובס"א שם)

לזאת בעת עומדו להתפלל לפני קונו ית"ש יפשיט גופו מעל נפשו. היינו שיסיר כל רעיוני ההבלים הבאים מכחות הגוף שנחזקו ונתדבקו בנפשו. שלא תהיה עבודת תפלתו רק בהנפש ורעותא עלאה דילי'. והוא. שקודם עומדו בתפלה צריך לבטל ולהסיר מעליו במחשבתו כל תענוגי הגוף והנאותיו וכל ענייניו. עד שיוקבע במחשבתו למאס הגוף כאלו אינו בעל גוף כלל. ורק נפשו לבדה היא המדברת תפלתה. ובדברו כל חיבה כהיא כח וחלק מנפשו. ידביק בה רעותי' מאד ליתן ולשפוך בה נפשו ממש לגמרי. ולהדביקה בשרש העליון של חיבת התפלה העומדים ברומו של עולם וכמ"ש בזוהר ויקהל הנזכר בהגה"ה ובעוד דפומי' ושפוותי' מרחשן לבי יכוין רעותי' יסתלק לעילא לעילא ליחאד כלא ברזא דרזין דתמן תקיעו דכל רעותין ומחשבתיין ברזא דקיימא בא"ס. ואז יחשב כאלו הוא מסולק מזה העולם. והוא מבני עליה למעלה. עד שגם אחר התפלה יקשה לו מאד להפנות מחשבתו לענייני זה העולם. והוא בעיניו כאלו נופל ומטפ' ויורד מאגרא רמא לכירא עמיקתא. וכענין חסיד' הראשונים שהיו שוה' שעה אחת גם אחר התפלה. והוא שכתב ג"כ האריז"ל הטעם ע"ז כדי להשהות עוד המוחזין וכו' והוא ענין מאמרם ז"ל (יבמות) דף קה:ה(המתפלל צריך שיתן לבו למעלה. וכ"כ תרב' ותלתה אהבתו ית' בכח נפשו. עד שיהא חושק ומתאה